

GUVERNUL
REPUBLICII MOLDOVA

CONCEPTUL

REORGANIZĂRII ADMINISTRAȚIEI PUBLICE LOCALE DE NIVELUL DOI

Primării mai puternice și sprijin regional pentru cooperare
Servicii organizate după nevoile comunităților

Cuprins

1. Esența reformei	3
2. Prima schimbare: primării mai puternice și regiuni cu un mandat mai îngust	5
2.1 Dezvoltare regională și sprijin pentru primării puternice	5
2.2 Zece responsabilități ale noilor regiuni	6
2.3 Rolul regiunilor și al agențiilor de dezvoltare regională	8
3. A doua schimbare: reorganizarea celor 32 de raioane	10
3.1 Configurația propusă și unitățile cu statut de unități administrativ-teritoriale distincte	10
3.2 Considerentele Guvernului pentru crearea regiunilor	11
3.3 Impactul noii organizări teritoriale propuse pentru cooperare și servicii	12
4. A treia schimbare: serviciile prestate de actualele raioane rămân în localități	14
4.1 Se schimbă fondatorul și administratorul, serviciul rămâne în localitate	14
4.2 Arhivele și serviciile de specialitate rămân accesibile în teritoriu	15
4.3 Cine răspunde de fiecare serviciu și unde se adresează beneficiarul	15
5. A patra schimbare: bunurile destinate serviciilor locale rămân în localități, în administrarea primăriilor	16
5.1 Regiunile nu vor prelua infrastructura destinată serviciilor locale	16
5.2 Transferul instituțiilor cu bugetele și resursele disponibile	16
5.3 Finanțarea instituțiilor de către noul gestionar	17
6. A cincea schimbare: aparate și bugete regionale mai mici	18
6.1 Un aparat regional mai mic, specializat în coordonare și proiecte	18
6.2 Un buget regional mai redus, pentru planificare și proiecte comune	18
7. Planul de implementare	19
7.1 Pachetul legislativ în toamna anului 2026	19
7.2 Pregătirea și realizarea tranziției	19
7.3. Ce urmează? De la actualele raioane, la viitoarele regiuni.	20

1. Esența reformei

Reforma APL I și II are drept scop crearea unor primării puternice, care primesc sprijinul necesar pentru cooperare și dezvoltare, și sunt capabile să ofere servicii publice adaptate la nevoile comunităților. Puterea locală nu are nevoie de intermediari - ea trebuie să fie în mâinile primarilor. Înlocuim cele 32 de raioane cu 3 regiuni mari, creăm municipiul Taraclia și păstrăm UTAG și municipiile Chișinău și Bălți. Scopul este simplificarea organizării administrative, reducerea numărului de entități pe nivelului II, a atribuțiilor și a costurilor de funcționare a acestora. Cheltuielile care mergeau pentru administrarea raioanelor vor merge pentru nevoile comunităților. Un stat mai eficient, care costă mai puțin, cum ai puțină birocrație, mai puțini intermediari, în care primăria devine cu adevărat puterea locală.

PUTEREA LOCALĂ - ÎN PRIMĂRIA TA

Primăriile sunt cel mai important motor al dezvoltării locale și regionale, iar fortificarea lor este prioritatea reformei APL. Aleșii locali și funcționarii publici din primării cunosc cel mai bine nevoile comunităților și stabilesc prioritățile pentru serviciile publice și investițiile locale. Reforma urmărește formarea unor primării puternice, prin consolidarea administrativ-teritorială, digitalizarea serviciilor și a proceselor de lucru, sporirea autonomiei fiscale și asigurarea cu personal specializat. Astfel, primăriile vor putea răspunde necesităților cetățenilor și le vor asigura accesul la servicii publice locale de calitate. Reorganizarea nivelului al doilea al administrației publice locale susține acest obiectiv. Actualele raioane vor fi înlocuite de regiuni cu un mandat mai restrâns, orientat în principal spre dezvoltare regională și cooperarea între primării. Reforma nivelului al doilea al administrației publice locale cuprinde cinci schimbări, prezentate mai jos.

Regiuni

Prima schimbare: unitățile administrativ-teritoriale de nivelul al doilea vor fi denumite regiuni. Crearea regiunilor este o etapă necesară în modernizarea Republicii Moldova - reducem numărul, birocrația și atribuțiile acestora. Mandatul regiunilor va fi unul restrâns, axat pe susținerea dezvoltării regionale și a cooperării între primării. Autoritățile regionale vor analiza prioritățile din aria geografică corespunzătoare și le vor sintetiza într-un plan de dezvoltare și într-un portofoliu de proiecte intercomunitare și regionale. Ele vor pregăti și implementa aceste proiecte împreună cu primăriile și vor oferi, la solicitare, asistență pentru proiectele locale ale primăriilor. Totodată, noile regiuni vor funcționa ca parteneri-cheie și promotori direcți în accesarea și implementarea programelor europene de coeziune, dezvoltare regională și cooperare transfrontalieră. Serviciile prestate de actualele raioane nu vor fi transferate la sediul regiunilor, dimpotrivă - serviciile, ghișeele, actele necesare oamenilor rămân în localități. Regiunile nu vor presta servicii publice - acestea vor fi asigurate de primării sau de structuri teritoriale ale administrației publice centrale și operatorii competenți. Regiunile vor planifica investițiile regionale și vor iniția proiecte.

3 regiuni, 3 municipii de nivelul al doilea (Chișinău, Bălți și Taraclia) și UTAG

A doua schimbare: cele 32 de raioane vor fi reorganizate în trei regiuni administrative Nord, Centru și Sud și municipiul Taraclia. Regiunile Nord, Centru și Sud vor reuni teritoriile a 31 de raioane, iar actualul raion Taraclia va fi reorganizat prin constituirea municipiului Taraclia, cu statut de unitate administrativ-teritorială de nivelul al doilea. Municipiile Chișinău și Bălți își vor păstra statutul actual de unități administrativ-teritoriale de nivelul al doilea distincte. Unitatea teritorială autonomă Găgăuzia își va păstra nivelul special de administrare prevăzut de legislație. Delimitarea noilor regiuni va urma, în linii generale, configurația actualelor regiuni de dezvoltare, cu două excepții: raionul Taraclia și municipiul Bălți. Constituirea municipiului Taraclia ca unitate administrativ-teritorială distinctă de nivelul al doilea ține seama de particularitățile etnoculturale și lingvistice ale zonei.

Regiunile nu vor presta servicii

A treia schimbare: instituțiile și serviciile actualelor raioane vor fi preluate de primării sau de autoritățile centrale și vor rămâne tot acolo unde sunt în prezent, aproape de cetățeni. Cetățenii vor continua să-și rezolve problemele de zi cu zi direct în localitatea lor. Primăriile vor prelua instituțiile raionale care prestează servicii locale, precum bibliotecile, muzeele, școlile de arte și taberele de odihnă. Autoritățile centrale vor prelua serviciile din domeniul lor de activitate conform reformelor sectoriale în

curs de realizare. Noile regiuni nu vor presta aceste servicii. În procesul de reorganizare administrativă, Guvernul se asigură că prestarea serviciilor publice nu va necesita deplasarea cetățenilor, agenților economici sau a reprezentanților primăriilor la structurile regionale. Serviciile prestate de actualele raioane vor fi transferate la nivel local sau oferite prin intermediul unor structuri teritoriale specializate ale autorităților centrale. Organizarea teritorială a sănătății, asistenței sociale, educației, gestionării deșeurilor și a celorlalte domenii va ține cont în continuare de nevoile beneficiarilor, infrastructură și eficiența prestării. **Mai exact, niciun domeniu nu va fi obligat să-și redeseneze harta de furnizare a serviciilor, în funcție de noile regiuni administrative. Fiecare sector va continua să lucreze și să se organizeze după propriile criterii, fără a i se impune o hartă unică, de tip „șablon”.**

Bunurile locale - administrate de primării

A patra schimbare: bunurile aflate acum în proprietatea raioanelor vor urma serviciile și instituțiile preluate de primării sau de autoritățile centrale. Bunurile destinate serviciilor locale vor rămâne în administrarea primăriilor. De regulă, acestea vor reveni primăriilor orașelor de reședință ale actualelor raioane sau a altor primării care vor prelua serviciul. Pentru un serviciu care va fi transferat în administrarea serviciilor desconcentrate, bunurile necesare funcționării vor reveni instituției desemnate să îl asigure. Transferul bunurilor va fi realizat cu respectarea cadrului legal și a procedurilor corespunzătoare.

Costuri mai mici de administrare, aparat birocratic mai mic

A cincea schimbare: regiunile vor avea aparate administrative și bugete mai mici decât administrațiile raionale pe care le înlocuiesc. Structura lor va corespunde mandatului restrâns focusat pe dezvoltare regională și sprijin pentru primării. Regiunile vor angaja specialiști pentru planificare strategică, cooperare, pregătirea și implementarea proiectelor cu accent pe atragerea și valorificarea fondurilor europene.

Municipiile Chișinău și Bălți își vor păstra competențele existente. Taraclia va avea statut de municipiu de nivelul al doilea, cu competențe ce urmează a fi definite. Restrângerea mandatului și transferurile prevăzute pentru cele trei regiuni (Nord, Centru, Sud) nu se aplică municipiilor Chișinău și Bălți. UTA Găgăuzia își păstrează statutul juridic special și competențele prevăzute de acesta.

2. Prima schimbare: primării mai puternice și regiuni cu un mandat mai îngust

2.1 Dezvoltare regională și sprijin pentru primării puternice

Modelul raional actual împarte capacitatea administrativă între gestionarea serviciilor și dezvoltarea teritoriului. O parte dintre servicii au trecut deja din responsabilitatea autorităților raionale la autoritățile centrale și structurile teritoriale specializate ale acestora. În acest context, menținerea aceluiași aparat raional și la nivelul viitoarelor regiuni nu este justificată. Guvernul propune ca serviciile prestate actualmente de raion să fie transferate către autoritățile publice de nivelul întâi sau către administrația publică centrală prin structurile desconcentrate ale acesteia. Viitoarele regiuni își vor concentra resursele asupra dezvoltării regionale și sprijinirea primăriilor asigurând totodată alinierea la principiile politicii europene de coeziune și crearea capacității necesare pentru absorbția fondurilor europene..

Consolidarea administrativ-teritorială a primăriilor și organizarea dezvoltării regionale sunt componente complementare ale reformei APL. Formarea unor primării puternice se realizează prin amalgamare, un proces care reunește și eficientizează capacitatea instituțională locală, în timp ce digitalizarea simplifică activitatea administrativă zilnică. Totodată prin consolidarea autonomiei fiscale și angajarea de personal specializat, primăriile vor dispune de resursele necesare pentru a-și exercita efectiv atribuțiile și a iniția proiecte proprii. Pe de altă parte, nivelul regional va sprijini primăriile prin planificarea strategică a investițiilor de interes comun și prin asistență metodologică/tehnică pentru proiectele complexe care necesită cooperare între localități facilitând conectarea acestora la marile programe de finanțare europene și transfrontaliere.

Regiunea va facilita cooperarea dintre primării pentru a transforma prioritățile locale într-o strategie comună de dezvoltare. Primăriile vor identifica nevoile comunităților, iar administrația regională va sintetiza aceste nevoi într-un plan comun de dezvoltare și de investiții. Regiunea va media diferențele de priorități și va sprijini identificarea unor soluții acceptate de primăriile participante. Astfel, prioritățile stabilite vor fundamenta strategia regională, iar investițiile convenite vor forma portofoliul de proiecte. Primăriile care doresc sprijin pentru proiecte proprii vor putea solicita de la autoritatea regională asistență tehnică și ajutor pentru atragerea finanțării. Participarea primăriilor la proiectele implementate și coordonate de administrația regiunii va fi voluntară.

Autoritatea regională va menține un dialog instituționalizat cu primăriile despre nevoile de dezvoltare, cooperare și investiții. Planul anual de lucru al regiunii va fi pregătit în mod participativ, împreună cu autoritățile publice locale de nivelul întâi. O echipă de specialiști din cadrul administrației regionale va menține legătura cu fiecare primărie din regiune, fiecare specialist fiind responsabil de un număr de localități. Fiecare localitate va avea o persoană de legătură în cadrul administrației regionale, la care va putea apela la necesitate. În cadrul acestui dialog de cooperare, personalul respectiv va ajuta primăriile cu personal insuficient sau fără experiență în scrierea de proiecte să descrie problema, să identifice beneficiarii, să identifice liniile de finanțare naționale sau europene adecvate și să stabilească dacă soluția este pur locală sau necesită cooperarea cu partenerii din afara comunității ori parteneriate transfrontaliere.

2.2 Zece responsabilități ale noilor regiuni

Guvernul propune zece competențe pentru dezvoltarea regională și sprijinirea primăriilor. Acestea vizează planificarea, cooperarea, pregătirea și implementarea proiectelor. În funcție de proiect, administrația regională va acorda asistență sau va participa ca beneficiar ori partener. Sarcinile și resursele vor fi stabilite prin acord.

Responsabilitățile propuse pentru administrația regională:

- 1. Stabilește prioritățile de dezvoltare regională împreună cu primăriile.** Autoritatea regională va discuta cu toate primăriile pentru a identifica nevoile care necesită cooperare, asigurând corelarea acestora cu obiectivele politicilor naționale de dezvoltare precum și ale celor de coeziune ale Uniunii Europene. Consiliul regional va aproba prioritățile pe baza planurilor, propunerilor și contribuțiilor primăriilor și va prezenta rezultatele urmărite pentru comunități.
- 2. Planifică dezvoltarea regională în conformitate cu nevoile comunităților.** Autoritatea regională va pregăti strategia și portofoliul de proiecte împreună cu primăriile ancorându-le în instrumentele de planificare teritorială și de specializare inteligentă promovate la nivel național și european. Pentru fiecare proiect administrația regiunii va facilita identificarea nevoii comune, a beneficiarilor, a responsabililor și a etapelor de pregătire și implementare. De asemenea, va verifica legătura cu investițiile și programele sectoriale, fezabilitatea și responsabilitatea pentru întreținerea infrastructurii realizate.
- 3. Pregătește și realizează proiecte regionale împreună cu primăriile.** Autoritatea regională va elabora documentația de proiect și cererile de finanțare împreună cu primăriile participante. În etapa de implementare, regiunea va răspunde de achiziții, contracte, costuri, termenele de implementare și lucrările asumate prin acord. Bunurile și investițiile capitale rezultate din proiectele implementate vor fi transferate beneficiarului final - autorităților locale de nivelul întâi.
- 4. Facilitează dezvoltarea economică regională și locală.** Autoritatea regională va identifica, împreună cu primăriile și agenții economici, necesitățile de infrastructură pentru activitățile economice care solicită implicarea autorităților locale din mai multe localități. De asemenea, va sprijini definirea proiectului, a beneficiarilor și a costurilor și va ajuta la identificarea programelor de finanțare potrivite, inclusiv a fondurilor europene destinate tranziției verzi, digitalizării și sprijinirii IMM-urilor.
- 5. Sprijină promovarea comună a turismului.** Autoritatea regională va colabora cu primăriile, producătorii locali și întreprinzătorii pentru a promova trasee și obiective turistice și culturale, pentru a pregăti informații pentru vizitatori și a implementa acțiuni de promovare a regiunii. Proiectele implementate de sau cu participarea regiunii pot reuni mai multe localități. În același timp, primăriile și instituțiile competente păstrează administrarea și întreținerea obiectivelor turistice respective.
- 6. Facilitează acordurile de cooperare intercomunitară și transfrontalieră.** La solicitarea primăriilor, administrația regională va sprijini parteneriatele cu localități din aceeași regiune, din alte regiuni sau de peste hotare în special în cadrul programelor de cooperare transfrontalieră și transnațională ale Uniunii Europene (Interreg). Acordurile vor preciza sarcinile, resursele disponibile și responsabilitatea fiecărei părți. Participarea fiecărei primării rămâne voluntară.
- 7. Analizează nevoile și raportează rezultatele proiectelor regionale.** Autoritatea regională va folosi datele disponibile pentru propunerile de proiecte elaborate în cooperare cu primăriile. Pentru a asigura transparența activității autorității regionale, vor fi publicate rapoarte de activitate și informații cu privire la implementarea proiectelor realizate. Printre acestea se numără: lista proiectelor implementate, lucrările realizate, localitățile beneficiare, bugetul alocat și bugetul executat, impactul proiectelor etc.
- 8. Atrage finanțări pentru proiectele primăriilor și ale regiunii.** Autoritatea regională va identifica apelurile potrivite și va pregăti cereri de finanțare pentru proiecte regionale și intercomunitare cu prioritate din fondurile de preaderare și asistență financiară externă ale UE. Pentru programele gestionate de ADR, cererile vor urma procedurile agenției, în funcție de rolul acestora de organism intermediar sau de autoritate de management. Regiunea va administra finanțarea proiectelor în care este beneficiar sau partener și va răspunde de obligațiile contractuale.

Responsabilitățile propuse pentru administrația regională:

9. Oferă asistență pentru proiectele gestionate de primării. Pentru primăriile care nu au personal suficient sau calificat, la solicitarea acestora, regiunea va oferi sprijin pentru scrierea și implementarea proiectelor, consolidând capacitatea administrativă a acestora de a absorbi fonduri naționale și europene. Primăria va decide și va răspunde de contractele proiectului pe care îl gestionează, exercitând direct rolul de autoritate contractantă.

10. Sprijină, la solicitarea primăriilor, organizarea în comun a serviciilor locale. Autoritatea regională va facilita crearea asociațiilor de dezvoltare intercomunitară și a altor forme de cooperare intercomunitară pentru promovarea regionalizării, organizarea și prestarea comună a serviciilor publice și realizarea proiectelor de interes comun creând scara teritorială optimă pentru investiții majore sprijinite din fonduri europene.

Mandatul restrâns propus pentru cele trei regiuni nu se răsfrânge asupra municipiilor Chișinău, Bălți și ale viitorului municipiu Taraclia. Municipiile Chișinău și Bălți își mențin competențele existente. Pentru raionul Taraclia, Guvernul propune reorganizarea acestuia în municipiu cu statut de unitate administrativ-teritorială de nivelul al doilea. UTA Găgăuzia își păstrează statutul juridic special și competențele prevăzute de acesta. Aceste unități teritoriale nu vor fi incluse administrativ în cele trei regiuni, dar vor putea coopera și participa la proiecte comune cu autoritățile regionale și primăriile din regiunile respective.

2.3 Rolul regiunilor și al agențiilor de dezvoltare regională

Regiunile vor colecta și analiza prioritățile primăriilor, vor facilita cooperarea, vor pregăti și implementa proiecte regionale. Primăriile vor realiza proiecte locale și intercomunitare, cu sprijinul regiunii - atunci când îl solicită. În schimb, ADR vor fi responsabile de gestionarea programelor de finanțare, așa cum este ilustrat în continuare.

Guvernul propune pregătirea ADR-urilor pentru preluarea atribuțiilor de autoritate de management. Inițial, acestea vor exercita funcții delegate, în calitate de organisme intermediare. Nevoia acestui rol apare odată cu pregătirea Republicii Moldova pentru gestionarea programelor europene. Instituția care gestionează programul trebuie să aibă responsabilități distincte de cele ale autorităților care realizează investițiile. Republica Moldova se va inspira din experiența României, adaptând modelul la specificul și realitățile țării noastre.

Autoritatea de management este instituția care răspunde de gestionarea și rezultatele unui program de finanțare. Ea organizează selecția proiectelor potrivit priorităților și regulilor programului, verifică modul în care sunt utilizați banii și urmărește atingerea obiectivelor. Autoritățile care implementează proiectele se ocupă de achiziții, contracte, executarea lucrărilor și raportarea rezultatelor și cheltuielilor. Organismul intermediar îndeplinește anumite atribuții delegate de autoritatea de management, care rămâne responsabilă pentru programul de finanțare. Actul de delegare stabilește clar activitățile încredințate, de exemplu evaluarea cererilor, contractarea sau verificarea proiectelor. În cazul Republicii Moldova, această etapă va permite ADR-urilor să acumuleze experiența necesară înainte de a prelua responsabilitatea pentru un întreg program regional. Astfel, rolul de organism intermediar și cel de autoritate de management presupun responsabilități diferite.

În România, cele opt ADR sunt autorități de management pentru programele regionale 2021–2027, fiecare acoperind întreaga sa regiune de dezvoltare. Programele sunt pregătite cu partenerii regionali și aprobate de Comisia Europeană. ADR organizează apelurile, elaborează ghidurile, evaluează și selectează proiectele, semnează contractele de finanțare, verifică implementarea și gestionează plățile. În România, experiența a fost construită gradual: înainte de asumarea managementului programelor regionale actuale, agențiile au participat la programele de preaderare PHARE, apoi au avut rolul de organism intermediar pentru Programul Operațional Regional în perioadele 2007-2013 și 2014-2020. ADR gestionează programul de finanțare destinat teritoriului comun.

ADR-urile din România colaborează cu autoritățile locale pe tot parcursul proiectului: de la depunerea cererii de finanțare până la verificarea rezultatelor finale. O autoritate regională care implementează proiectul pregătește documentația, asigură contribuția proprie și realizează investiția contractată. ADR verifică îndeplinirea condițiilor de finanțare, progresul de implementare, raportarea și monitorizarea programului. Ca autoritate de management, ADR participă la relația de programare și raportare cu Comisia Europeană. Județul rămâne responsabil pentru investiție și pentru obligațiile asumate prin contract.

Pentru Republica Moldova, etapa de preaderare trebuie să pregătească instituțiile pentru viitoarea gestionare a fondurilor politicii de coeziune. Conceptul propune dezvoltarea competențelor personalului ADR, optimizarea procedurilor de selecție, a sistemelor de monitorizare și verificare a cheltuielilor. În paralel, ADR-urile vor putea prelua rolul de organism intermediar în programele desemnate. Experiența și capacitățile acumulate le vor pregăti ulterior pentru rolul de autoritate de management. Finanțările disponibile înaintea aderării sunt gestionate după regulile fiecărui program. La moment, sprijinul european pentru Moldova include NDICI-Europa globală¹ și Facilitatea de reformă și creștere². Atribuțiile ADR în fiecare program vor fi stabilite prin actele de desemnare și acordurile aferente.

1

https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/774302fd-5b6a-4102-b568-f80cb193296c_en?filename=C_2025_4314_F1_ANNEX_EN_V2_P1_4183868.PDF

² https://enlargement.ec.europa.eu/funding-technical-assistance/reform-and-growth-facility-moldova_en

Funcție	Regiunea administrativă	ADR în modelul propus
Priorități	Stabilește, împreună cu primăriile, strategia de dezvoltare și proiectele regionale prioritare, în concordanță cu Strategia națională de dezvoltare regională (SNDR).	Gestionează prioritățile și bugetele programului de finanțare încredințat; acționează ca organism intermediar, exercită atribuțiile delegate.
Pregătirea proiectelor	Pregătește proiecte regionale și sprijină proiectele locale sau intercomunitare ale primăriilor.	Publică și explică regulile apelurilor, categoriile de solicitanți eligibili și calendarul de lansare a cererilor de finanțare.
Finanțarea	Solicită finanțare pentru proiecte, ca beneficiar de proiect sau partener eligibil.	Organizează evaluarea, selecția și contractarea, potrivit atribuțiilor primite pentru program.
Implementarea	Îndeplinește funcțiile de autoritate contractantă: răspunde de achiziții, elaborarea și semnarea contractelor și realizarea lucrărilor asumate în proiectele proprii.	Verifică progresul, cheltuielile și rezultatele proiectelor finanțate.
Răspunderea	Răspunde pentru realizarea investițiilor asumate, utilizarea finanțării primite și sprijinul acordat primăriilor.	Răspunde pentru corectitudinea gestionării programului, verificarea utilizării fondurilor și raportarea aferentă. Ca organism intermediar, răspunde pentru funcțiile delegate.

Primăriile vor avea un partener pentru dezvoltare în autoritatea regională și un interlocutor pentru finanțare în ADR. Autoritatea regională le va ajuta să pregătească proiecte și să coopereze, iar ADR va oferi acces la programele pe care le gestionează. Primăriile vor putea solicita finanțare pentru proiecte locale sau intercomunitare, iar regiunile pentru proiecte regionale. Fondurile contractate vor fi gestionate de autoritățile beneficiare pentru investițiile aprobate. Această repartizare oferă fiecărei instituții un rol distinct, acoperind întregul ciclu de viață al proiectelor: de la definirea priorităților locale până la finalizarea investițiilor.

3. A doua schimbare: reorganizarea celor 32 de raioane

3.1 Configurația propusă și unitățile cu statut de unități administrativ-teritoriale distincte

Guvernul propune reorganizarea celor 32 de raioane în trei regiuni administrative și municipiul Taraclia. Regiunile Nord, Centru și Sud vor reuni teritoriile a 31 de raioane actuale, iar actualul raion Taraclia va fi reorganizat în municipiul Taraclia, cu statut de unitate administrativ-teritorială de nivelul al doilea. Municipiile Chișinău și Bălți își vor păstra statutul de unități administrativ-teritoriale de nivelul al doilea. Unitatea teritorială autonomă Găgăuzia își va păstra nivelul special de administrare prevăzut de Constituție și legislația specială. Aceste unități nu vor face parte din cele trei viitoare regiuni administrative.

Noua delimitare administrativ-teritorială pornește de la configurația actualelor regiuni de dezvoltare, stabilită prin Legea nr. 438/2006 privind dezvoltarea regională în Republica Moldova. Încadrarea actualelor raioane în viitoarele regiuni administrative urmează, în principiu, această delimitare, cu două excepții: raionul Taraclia și municipiul Bălți.

Menținerea Taracliei ca unitate administrativ-teritorială distinctă și neincluderea acesteia în Regiunea Sud țin seama de particularitățile etnoculturale și lingvistice ale teritoriului. Comunitatea bulgară locuiește compact și constituie majoritatea populației raionului. Propunerea ține cont și de angajamentele internaționale ale Republicii Moldova privind protecția persoanelor aparținând minorităților naționale, inclusiv de Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale, ratificată în 1996. Convenția nu prevede dreptul la menținerea unei anumite unități administrativ-teritoriale și nici nu impune o anumită formă de organizare teritorială. Totuși, existența unei unități administrative distincte poate contribui la crearea condițiilor pentru exercitarea efectivă a drepturilor minorităților naționale, inclusiv participarea la viața culturală, socială, economică și publică și exercitarea drepturilor lingvistice și culturale.

Noile regiuni vor avea consilii regionale alese direct de cetățeni. Președinții regiunilor vor fi aleși de consiliile regionale, din rândul consilierilor. Numărul consilierilor va fi stabilit în funcție de populația regiunii, conform pragurilor prevăzute de Legea nr. 436/2006 privind administrația publică locală.

Regiunea Nord va cuprinde teritoriile a unsprezece raioane actuale: Briceni, Dondușeni, Drochia, Edineț, Fălești, Florești, Glodeni, Ocnița, Rîșcani, Sîngerei și Soroca și va avea 514 105 de locuitori. Sediul autorităților regionale respective este prevăzut în municipiu Bălți. Municipiul Bălți va rămâne însă o unitate administrativ-teritorială distinctă de nivelul al doilea și nu va face parte din Regiunea Nord. În consecință, populația și bugetul municipiului vor rămâne, de asemenea, separate de cele ale regiunii.

Regiunea Centru va cuprinde teritoriile a treisprezece raioane actuale: Anenii Noi, Călărași, Criuleni, Dubăsari, Hîncești, Ialoveni, Nisporeni, Orhei, Rezina, Șoldănești, Strășeni, Telenești și Ungheni și va avea 670 088 de locuitori. Sediul autorității regionale respective este prevăzut în municipiul Chișinău. Municipiul Chișinău nu este inclus în teritoriul, populația și bugetul regiunii.

Regiunea Sud va cuprinde teritoriile a șapte raioane actuale: Basarabeasca, Cahul, Cantemir, Căușeni, Cimișlia, Leova și Ștefan Vodă și va avea 280 237 de locuitori. Sediul autorității regionale respective este prevăzut în municipiul Cahul.

Raionul Taraclia va fi reorganizat în municipiul Taraclia, cu statut de unitate administrativ-teritorială de nivelul al doilea. Legea va stabili modul în care vor fi reprezentate localitățile din actualul raion, cum vor fi exercitate competențele de autoritate publică locală de nivelul al doilea și cum va fi asigurată finanțarea municipiului Taraclia.

Municipiile Chișinău și Bălți își vor păstra statutul actual de unități administrativ-teritoriale de nivelul al doilea, iar UTA Găgăuzia își va păstra statutul juridic special. Taraclia, Chișinău, Bălți și UTA Găgăuzia nu vor face parte din cele trei regiuni.

Prezentul Concept vizează, în mod exclusiv, reorganizarea administrativ-teritorială a teritoriului aflat sub controlul efectiv al autorităților constituționale ale Republicii Moldova. Prin urmare, la această etapă a

procesului de reformă, documentul nu prevede intervenții sau modificări ale organizării administrativ-teritoriale pentru unitățile și localitățile situate în regiunea din stânga Nistrului.

3.2 Considerentele Guvernului pentru crearea regiunilor

Actualele regiuni de dezvoltare oferă un cadru deja funcțional pentru organizarea viitoarelor regiuni administrative. Guvernul propune folosirea delimitării regiunilor de dezvoltare Nord, Centru și Sud deoarece pentru aceste teritorii funcționează deja ADR-uri, se elaborează programe și se pregătesc proiecte de dezvoltare. Această structură aliniază de asemenea organizarea teritorială Republicii Moldova la standardele clasificării statistice europene NUTS (Nomenclatorul Unităților Teritoriale pentru Statistică), noile regiuni încadrându-se în nivelul NUTS 3 (unități administrative/statistice regionale și județene). Aceasta creează o scară adecvată pentru valorificarea oportunităților politicii de coeziune a UE, dezvoltarea teritorială integrată și cooperarea transfrontalieră. Față de actualele regiuni de dezvoltare Nord, Centru și Sud, există 2 excepții: raionul Taraclia nu va face parte din regiunea administrativă Sud, iar municipiul Bălți nu va face parte din regiunea administrativă Nord.

Noile regiuni vor prelua integral teritoriile actualelor raioane, fără împărțirea unui raion între mai multe regiuni. Excepție fac modificările de hotare rezultate din amalgamarea voluntară a localităților din raioane diferite. Potrivit legislației, o unitate administrativ-teritorială amalgamată voluntar aparține raionului în care se află centrul administrativ al acesteia.

Regiunile administrative vor sprijini primăriile și vor planifica investiții mari, fără a presta servicii pentru cetățeni. De aceea, acestea pot acoperi un teritoriu mai extins. Ele vor susține sau implementa proiecte comune pentru mai multe localități pentru a dezvolta infrastructura comună, în timp ce cetățenii vor continua să își rezolve problemele de zi cu zi direct în localitatea lor. Având în vedere consolidarea în curs de realizare și la nivelul întâi a administrației publice locale, formarea mai multor unități administrativ-teritoriale de nivelul al doilea mai mici în locul celor trei regiuni propuse nu este justificată. De asemenea, ar contrazice criteriile europene NUTS de masă critică și ar reduce șansele comunităților de a concura pentru finanțări strategice de anvergură

Trei noi administrații evită multiplicarea structurilor de conducere. Fiecare regiune va dispune de echipele necesare de specialiști pentru a realiza planificarea, pregătirea tehnică, asigurarea și atragerea finanțării și implementarea proiectelor pentru a susține mai multe primării și investiții comune.

Noua hartă administrativă nu va obliga serviciile publice să se reorganizeze după limitele celor trei regiuni. În prezent, serviciile de educație, sănătate, asistență socială, gestionare a deșeurilor și alte servicii sunt organizate diferit în teritoriu, în funcție de specificul fiecărui domeniu. Acest principiu va fi păstrat și după reformă.

Fiecare serviciu va continua să fie organizat după nevoile oamenilor și specificul domeniului. De exemplu, pentru gestionarea deșeurilor contează distanțele, volumele și infrastructura disponibilă, pentru serviciile sociale – nevoile beneficiarilor și capacitatea echipelor, iar pentru serviciile de urgență – timpul de reacție și accesul echipajelor. Delimitarea celor trei regiuni va putea fi utilizată acolo unde este eficientă, dar nu va fi impusă tuturor serviciilor.

Pentru raionul Taraclia, Guvernul propune reorganizarea acestuia în municipiu cu statut de unitate administrativ-teritorială de nivelul al doilea. Opțiunea urmărește păstrarea identității etnice și consolidarea administrației raionale și orășenești într-un regim municipal. Statutul, reprezentarea localităților componente și finanțarea vor fi prevăzute de cadrul legal.

Cele trei regiuni vor avea dimensiuni diferite ca populație și forță de muncă. Regiunea Centru va avea 670 088 de locuitori, Regiunea Nord - 514 105 locuitori, și Regiunea Sud - 280 237 locuitori. Forța de muncă numără 219 968 de persoane în Regiunea Centru, 151 823 persoane - în Regiunea Nord și 88 475 - în Regiunea Sud. Toate cele trei regiuni se înscriu exact în intervalul demografic prevăzut de standardele Uniunii Europene pentru unitățile NUTS 3 (150 000 – 800 000 de locuitori). Această scară teritorială asigură masa critică necesară pentru fundamentarea priorităților de dezvoltare regională, atragerea fondurilor europene și planificarea investițiilor intercomunitare.

Indicator/Regiune	Nord	Centru	Sud
Populație la Recensământul Populației și Locuințelor 2024, persoane	514 105	670 088	280 237
Forță de muncă la Recensământul Populației și Locuințelor 2024, persoane	151 823	219 968	88 475
<u>Investiții medii 2023–2024</u> , miliarde lei/an	3,13	5,45	2,56
Drumuri publice, 2024, km	3 405,0	3 412,2	1 923,0
Drumuri cu îmbrăcămintă rigidă, 2024, %	97,28	98,70	98,99

3.3 Impactul noii organizări teritoriale propuse pentru cooperare și servicii

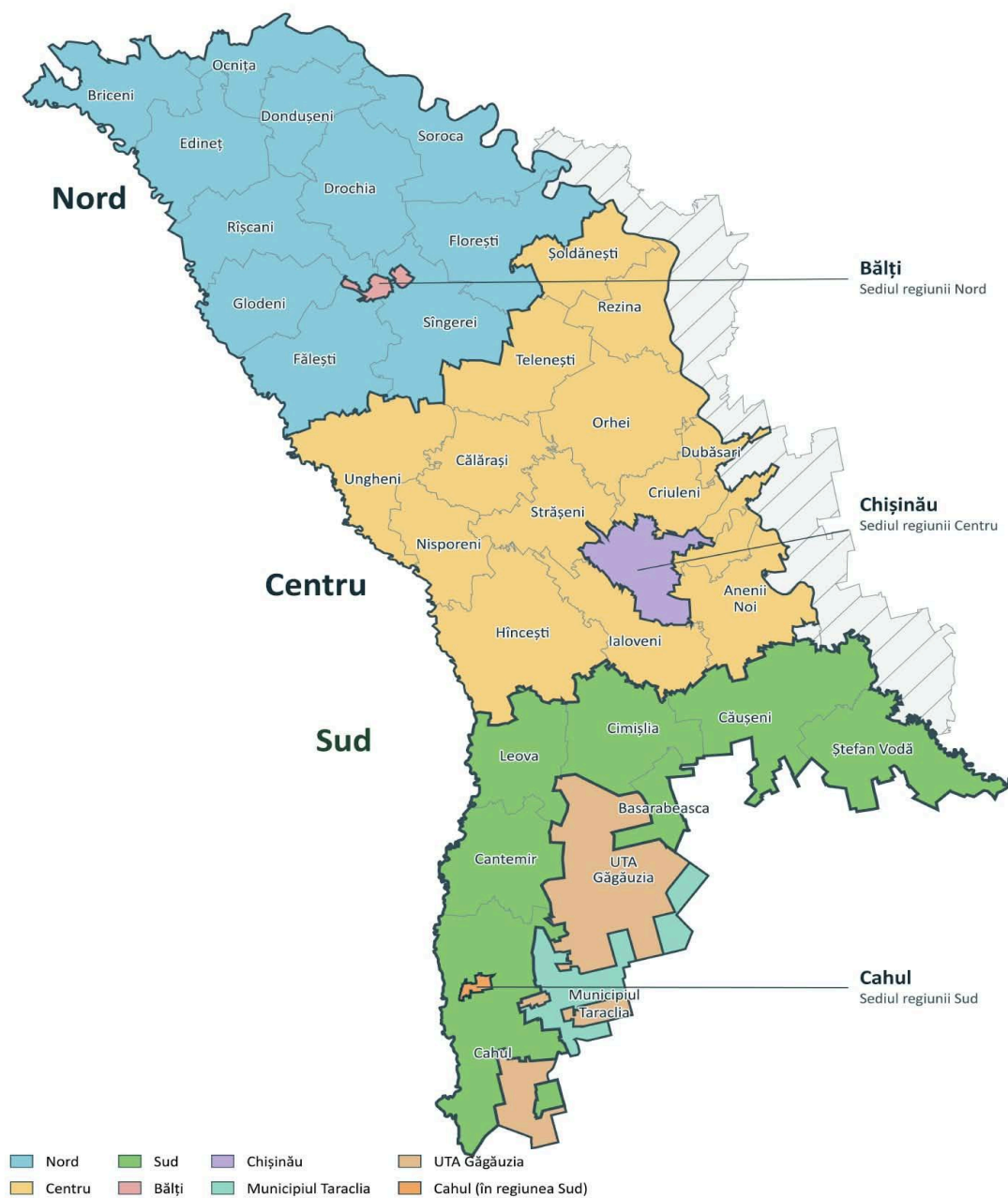
Organizarea administrativă propusă stabilește cadrul în care regiunile își construiesc strategia regională de dezvoltare și identifică proiecte comune ale primăriilor. Consiliul regional va aproba strategia și proiectele din mandatul său, iar administrația regională va acorda primăriilor sprijinul convenit. Cele trei regiuni vor fi formate prin comasarea actualelor raioane, eliminând astfel nivelul raional intermediar.

Primăriile din regiuni administrative diferite vor putea continua parteneriatele existente și iniția proiecte noi. De exemplu, acestea vor putea colabora pentru gestionarea deșeurilor, investiții în infrastructură sau activități culturale. Participarea va depinde de nevoile comunităților, de acordul partenerilor și de condițiile finanțării.

Serviciile publice își vor păstra organizarea sectorială, inclusiv posibilitatea de a deservi localități din regiuni administrative diferite. Un operator de apă sau de salubritate poate să lucreze în mai multe regiuni. Instituțiile de sănătate și de asistență socială nu vor trebui să își schimbe aria de deservire și localitățile arondate pentru a urma noua împărțire administrativ-teritorială. Orice modificare va fi decisă de autoritatea competentă, cu justificarea costurilor și a beneficiilor pentru oameni.

Harta celor trei regiuni administrative (care include actualele regiuni)

REGIUNILE ADMINISTRATIVE PROPUSE

Nord
514 105

Chișinău
720 128

Centru
670 088

Taraclia
26 435

Sud
280 237

Găgăuzia
103 668

Bălți
94 546

Total
2 409 207

4. A treia schimbare: serviciile prestate de actualele raioane rămân în localități

4.1 Se schimbă fondatorul și administratorul, serviciul rămâne în localitate

Instituțiile raionale care prestează servicii vor fi preluate de primării sau de autoritățile centrale competente, cu menținerea accesului local. De regulă, instituțiile raionale care furnizează servicii locale vor fi preluate de primăriile orașelor sau satelor în care acestea sunt amplasate. Alte servicii vor fi preluate, după caz, de autoritățile centrale competente sau de structurile lor teritoriale. Fiecare transfer va include resursele și obligațiile necesare pentru continuarea activității. Cetățenii, primăriile și antreprenorii vor continua să acceseze serviciile în aceleași localități, fără să fie nevoiți să se deplaseze la sediul autorității regionale.

Pentru fiecare instituție sau competență transferată vor fi stabilite autoritatea care o preia, personalul, bunurile și finanțarea necesară. Beneficiarii vor fi informați cine administrează serviciul, unde îl pot accesa și care sunt datele de contact. Instituțiile vor putea continua să deservească și locuitorii altor localități, potrivit ariei lor de activitate. Calendarul transferurilor va fi corelat cu reformele din fiecare sector, inclusiv cu reforma din domeniul educației.

Casele de cultură și alte instituții raionale de interes local din domeniul culturii vor fi preluate de primăriile în care acestea sunt amplasate. În procesul de transfer vor fi stabilite responsabilitățile pentru clădiri, transferul de personal, dotări și modalitatea finanțare. Activitățile culturale/artistice, cercurile și evenimentele vor continua în spațiile instituției, potrivit programului său. Participarea colectivelor din alte localități va putea continua prin acorduri de cooperare. Regiunea va putea sprijini proiecte culturale comune, fără să administreze instituția.

Școlile de arte și școlile sportive raionale vizate vor trece în administrarea primăriilor în care acestea sunt amplasate. Instituțiile vor fi preluate împreună cu personalul, spațiile, dotările și finanțarea aferentă. În procesul de transfer vor fi discutate acordurile de cooperare și vor stabilite costurile și modalitatea de acces pentru toate localitățile deservite. Cursurile și antrenamentele vor continua în aceleași spații, iar copiii din satele vecine nu vor fi excluși. Familiile vor păstra relația cu școala pentru înscriere și activitatea curentă, fără proceduri suplimentare la administrația regională.

Bibliotecile publice raionale vor fi preluate de primăriile desemnate, în funcție de localizarea acestora. Transferul va include colecțiile, spațiile, dotările, personalul și finanțarea aferentă. Dacă biblioteca deservește mai multe localități, primăria care o preia va stabili împreună cu celelalte primării condițiile de cooperare și finanțare. Cititorii vor continua să aibă acces la bibliotecă în aceeași localitate, inclusiv cei din satele vecine. Crearea regiunilor nu va limita accesul la serviciile prestate în prezent de raioane și nu va duce la concentrarea bunurilor în localitățile în care vor avea sediul autoritățile regionale.

Muzeele raionale de interes local vor fi preluate de primăriile în care acestea sunt amplasate, împreună cu patrimoniul și resursele aferente activității. În procesul de transfer, autoritățile implicate vor preciza a cui este responsabilitatea pentru păstrarea colecțiilor, dreptul de proprietate asupra clădirilor, transferul de personal, modalitatea de finanțare și obligațiile de conservare. Muzeele își vor continua activitatea în localitățile în care funcționează, cu respectarea regimului de protecție a patrimoniului. Schimbarea fondatorului nu întrerupe colaborarea cu școlile și comunitățile învecinate. Autoritatea regională va putea sprijini proiectele comune de promovare, fără să administreze instituțiile.

Centrele de tineret raionale vizate vor fi preluate de primăriile în care acestea sunt amplasate. Primăria care preia centrul va răspunde de program, personal, spații și finanțarea aferentă. Tinerii vor participa la activități în aceleași spații, în modul stabilit de administrația centrului și/sau de fondator, după caz, fără să solicite înscrierea la administrația regională. Programul va ține cont și de participanții din alte localități. Colaborarea dintre centre și proiectele comune vor putea continua indiferent de apartenența administrativă a localităților la diferite unități administrativ-teritoriale de nivelul I și/sau apartenența la unități administrativ-teritoriale de la nivelul II.

Taberele de odihnă raionale vor fi preluate de primăriile unde sunt amplasate. Primăria care preia tabăra, după caz prin cooperare cu alte primării, va răspunde de clădiri, dotări, personalul aferent, întreținere și siguranță. Fondatorul și/sau administratorul va preciza programul sezonier, capacitatea, finanțarea și condițiile de acces, inclusiv pentru copiii din alte localități. Activitatea va continua în aceleași spații, iar părinții vor folosi procedura de înscriere comunicată de tabără sau de administratorul acesteia. Numărul locurilor și condițiile de plată vor fi stabilite în cadrul organizării activității taberei.

4.2 Arhivele și serviciile de specialitate rămân accesibile în teritoriu

Arhivele raionale vor fi preluate de Agenția Națională a Arhivelor, cu păstrarea accesului teritorial la documente. Agenția și deținătorii actuali vor inventaria fondurile documentare, spațiile, personalul și cererile nesoluționate, pentru a asigura continuitatea activității și accesului la servicii. Persoanele care solicită certificate sau copii ale documentelor vor fi informate unde depun cererile și de unde primesc documentele. Dacă documentul se află la alt deținător, vor fi îndrumate către acesta. Preluarea arhivei de către agenție se va face cu asigurarea accesului în aceleași orașe reședință ale actualelor raioane și nu va impune deplasarea solicitanților la sediul regiunii sau la sediul central al agenției.

Cetățenii, antreprenorii și primăriile vor solicita serviciile arhitectului prin punctul teritorial de prestare.

Arhitecții-șefi raionali vor fi preluați de Instituția Publică Oficiul Amenajarea Teritoriului, Urbanism, Construcții și Locuințe, din subordinea Ministerului Infrastructurii și Dezvoltării Regionale. Prestarea va fi organizată prin Agenția Servicii Publice în orașele de reședință ale actualelor raioane. Primăria, cetățeanul sau antreprenorul va avea un punct local de acces pentru serviciile de specialitate, fără necesitatea de deplasare la administrația regională sau la sediul central al instituției publice sus-menționate.

Oficiul Amenajarea Teritoriului, Urbanism, Construcții și Locuințe va prelua unitățile de personal pentru funcția de arhitect/arhitect-șef. Aceștia vor fi fizic detașați și serviciile lor vor fi accesibile prin subdiviziunile teritoriale ale ASP. Primăriile care dispun de arhitecți/arhitecți-șefi vor avea în continuare libertatea să asigure autonom eliberarea actelor permissive în domeniul construcțiilor. Primăriile care nu au angajați arhitecți/arhitecți-șefi - vor putea beneficia de serviciile arhitecților/arhitecților-șefi detașați în subdiviziunile teritoriale ale ASP-ului.

4.3 Cine răspunde de fiecare serviciu și unde se adresează beneficiarul

Responsabilitățile raionale din domeniul educației urmează să fie preluate de Ministerul Educației și Cercetării, prin agențiile teritoriale pentru educație în cadrul reformei „RESTART în educație”. Administrarea școlilor și transportul școlar vor fi organizate conform calendarului sectorial de reformă prevăzut pentru 2027-2028. Familia va păstra relația cu școala pentru înscriere și activitatea curentă. Grădinițele și instituțiile extrașcolare locale rămân în responsabilitatea autorităților locale de nivelul întâi.

Responsabilitățile raionale din domeniul asistenței sociale au fost preluate, în 2024, în cadrul reformei RESTART de Ministerul Muncii și Protecției Sociale, prin agențiile teritoriale de asistență socială. Noul model asigură coordonarea și prestarea serviciilor și sprijinului pentru beneficiari prin intermediul Agențiilor Teritoriale de Asistență Socială.

Ministerul Sănătății exercită deja rolul de fondator al spitalelor raionale din teritoriile vizate de reorganizare. Legea ocrotirii sănătății plasează spitalele raionale în subordinea ministerului, cu excepția celor fondate de Comitetul executiv al Găgăuziei. Reforma administrației publice locale propusă păstrează această responsabilitate la minister și propune transferarea oficiilor medicilor de familie și centrele publice de sănătate către Ministerul Sănătății. Finanțarea serviciilor medicale va continua conform mecanismelor existente în domeniul sănătății și al asigurării obligatorii de asistență medicală. Pentru pacienți, accesul la serviciile medicale nu se va schimba ca urmare a reorganizării administrativ-teritoriale. Autoritățile regionale nu vor avea competențe în domeniul sănătății.

Atribuțiile raionale în domeniul transportului și administrării drumurilor nu vor fi transferate la regiuni. Aceste atribuții vor fi preluate de autoritățile locale de nivelul I și de instituțiile administrației publice centrale de specialitate, după caz. Drumurile care vor fi reclasificate prin lege drept locale vor fi transferate în administrarea autorităților locale de nivelul întâi. Celelalte vor fi administrate de Societatea pe Acțiuni „Administrația Națională a Drumurilor”. Cetățenii, agenții economici și primăriile se vor adresa

autorităților responsabile sau administratorului/operatorului vizat, în funcție de serviciul solicitat. Noile hotare administrative nu modifică automat traseele, stațiile ori punctele de acces.

Pentru apă, canalizare și colectarea deșeurilor, oamenii și întreprinderile vor continua să se adreseze operatorilor care prestează aceste servicii. Contractele, facturile, cererile și reclamațiile vor fi gestionate în continuare de operatorii responsabili, sub responsabilitatea autorităților locale de nivelul întâi. Un operator va putea deservi localități din regiuni administrative diferite. Regiunile vor putea sprijini proiecte comune în aceste domenii, fără să devină furnizori de servicii. Noua organizare administrativă nu va impune modificarea contractelor existente.

Pentru poliție, intervenții de urgență și justiție, oamenii se vor adresa în continuare direct instituțiilor competente. Regiunile nu vor avea atribuții în aceste domenii, astfel că cetățenii nu vor trebui să se adreseze administrației regionale pentru a accesa aceste servicii. Reorganizarea raioanelor nu presupune mutarea secțiilor de poliție, a unităților de intervenție, a procuraturilor sau a instanțelor de judecată la sediile celor trei autorități regionale.

Sprijinul metodologic în procesul bugetar acordat primăriilor de raioane va fi asigurat de Ministerul Finanțelor, prin intermediul subdiviziunilor sale, cu asigurarea continuității activității. Ministerul Finanțelor va oferi îndrumare metodologică și va centraliza informațiile bugetare, asigurând resursele umane și accesul la sistemele necesare.

Continuitatea serviciilor va fi asigurată de fiecare autoritate care preia un serviciu, prin pregătirea resurselor necesare, gestionarea cererilor în curs și informarea beneficiarilor înainte de transfer. Orice propunere ulterioară de realocare, restrângere sau închidere a unui serviciu va fi justificată separat de autoritatea competentă, inclusiv prin evaluarea impactului asupra costurilor și timpului de deplasare al beneficiarilor, infrastructurii, siguranței și calității serviciilor. Noua organizare administrativ-teritorială nu constituie, în sine, un temei pentru o asemenea decizie.

5. A patra schimbare: bunurile destinate serviciilor locale rămân în localități, în administrarea primăriilor

5.1 Regiunile nu vor prelua infrastructura destinată serviciilor locale

Bunurile raioanelor destinate serviciilor locale vor rămâne în folosul comunităților și vor fi transferate în proprietatea unităților administrativ-teritoriale de nivelul întâi. Transferul se va realiza cu acordul și prin decizia consiliilor raionale vizate, în modul prevăzut de legislație. Bunurile aferente serviciilor care vor fi preluate de alte autorități vor fi transferate împreună cu serviciile respective. Astfel, bibliotecile, muzeele, taberele și bunurile aferente acestora nu vor fi preluate de regiuni, ci vor rămâne în localitățile în care funcționează, în beneficiul comunităților deservite.

Regiunile nu vor prelua de la actualele raioane clădirile și bunurile aferente serviciilor locale pe care nu le vor mai gestiona. Autoritățile regionale își vor asigura spațiile și dotările necesare pentru activitate și pentru îndeplinirea atribuțiilor în domeniul dezvoltării prin închiriere, comodat sau alte forme de folosință prevăzute de lege. Transferul dreptului de proprietate asupra bunurilor se va face prin deciziile de transmitere adoptate conform legislației.

5.2 Transferul instituțiilor cu bugetele și resursele disponibile

Guvernul propune ca instituția să fie preluată împreună cu resursele necesare continuării activității. O bibliotecă din Cimișlia sau o școală de arte din Hîncești va rămâne fizic în localitate. Ceea ce se schimbă este autoritatea care o finanțează și îi aprobă bugetul. Personalul își păstrează locul de muncă și continuă să presteze serviciul în condițiile de până acum. Pentru cetățeni, tranziția trebuie să fie invizibilă: aceiași clădire, aceiași oameni, același program, deciziile se iau aproape de comunitatea deservită.

Autoritățile implicate în procedura de transfer vor pregăti inventarul și actele de transfer. Pentru fiecare instituție vor indica proprietarul bunurilor aferente, fondatorul, administratorul, personalul, contractele, datoriile și resursele disponibile. Vor preciza drepturile și obligațiile transmise, temeiul juridic. Transferul

va avea loc după aprobarea deciziei de transmitere de către autoritățile vizate, în modul prevăzut de legislație.

Instituțiile vor continua activitatea în aceleași spații. Dacă autoritatea competentă care preia serviciul propune ulterior o schimbare, va consulta comunitățile, va evalua accesul la serviciu și va publica motivele și măsurile de continuitate. Aceasta va respecta destinația publică și regimul de protecție al patrimoniului cultural. Clădirile administrative ale actualelor raioane, care nu vor mai fi utilizate ca urmare a reformei, vor fi transmise autorităților locale de nivelul I, la decizia Consiliului raional respectiv.

5.3 Finanțarea instituțiilor de către noul gestionar

Finanțarea va urma responsabilitățile transferate. Odată cu transferul competențelor, instituțiilor și serviciilor de la consiliile raionale, sistemul finanțelor publice locale va fi ajustat pentru a asigura resursele necesare noilor responsabili. Modificările vor fi reflectate în legislația privind finanțele publice locale. În acest scop, vor fi revizuite, după caz, formulele de calcul al transferurilor, cotele din impozitele și taxele de stat, precum și mecanismele de alocare a transferurilor cu destinație generală și specială. Scopul este ca autoritățile care preiau noile responsabilități să dispună de resursele necesare pentru exercitarea acestora și pentru continuarea serviciilor publice.

6. A cincea schimbare: aparate și bugete regionale mai mici

6.1 Un aparat regional mai mic, specializat în coordonare și proiecte

Cele trei regiuni administrative vor avea împreună un aparat administrativ mai mic decât aparatele celor 31 de raioane reorganizate pe care le vor incorpora. Guvernul propune o structură și o organigramă restrânsă pentru viitoarele regiuni, cu specialiști care pot lucra direct cu primăriile. Regiunile nu vor păstra și nu vor crea din nou direcțiile raionale pentru serviciile care vor fi transferate altor autorități.

Specialiștii care vor activa în administrația regională vor pregăti strategii și proiecte împreună cu primăriile. Aceștia vor identifica finanțări și vor asigura elaborarea documentației de proiecte pentru a contribui la creșterea accesului la servicii publice și dezvoltarea regională valorificând instrumentele de asistență financiară și fondurile de preaderare ale Uniunii Europene. Când regiunea este implementator de proiecte, specialiștii din administrația regională vor fi responsabili de organizarea achizițiilor, vor elabora contracte și vor monitoriza executarea acestora, vor elabora bugetul proiectului și calendarul de realizare a activităților și vor raporta rezultatele, în conformitate cu procedurile și cerințele specifice programelor naționale și europene. Autoritățile regionale vor desemna managerul de proiect și vor conveni cu primăriile participante cum se iau și se comunică deciziile.

Structura și personalul regiunilor vor fi dimensionate conform mandatului restrâns concentrat în special pe dezvoltarea regională și sprijin pentru primării. Organizarea internă va asigura expertiza necesară planificării, pregătirii tehnice, finanțării și implementării proiectelor, formând un nucleu tehnic adaptat cerințelor de acces și absorbție a fondurilor naționale și europene. Guvernul va propune un model de organigramă, ținând cont de atribuțiile administrațiilor regionale.

Personalul din cadrul instituțiilor transferate altor autorități publice prin schimbarea fondatorului își va continua activitatea, fiind angajat de noile instituții responsabile de sectoarele/instituțiile respective.

6.2 Un buget regional mai redus, pentru planificare și proiecte comune

Cea mai mare parte a bugetelor raionale este alocată finanțării învățământului. În anul 2025, cele 32 de bugete raionale au constituit 9,156 miliarde de lei, dintre care 7,049 miliarde de lei, sau 77,0%, au reprezentat transferuri cu destinație specială pentru învățământ, inclusiv pentru școlile sportive. În cadrul reformei, resursele financiare destinate învățământului vor urma responsabilitățile atribuite autorităților competente, respectiv noilor Agenții Teritoriale în Educație, în conformitate cu reforma RESTART în educație. Prin urmare, aceste resurse nu vor fi incluse în bugetele noilor regiuni, care vor reflecta competențele și responsabilitățile atribuite acestora.

Bugetele celor trei regiuni vor fi mai mici decât bugetele cumulate ale raioanelor reorganizate. Bugetele celor 31 de raioane comasate nu reprezintă punctul de referință pentru formarea bugetelor pentru cele trei noi regiuni, întrucât o parte importantă a competențelor, instituțiilor și serviciilor vor fi transferate către alte autorități publice. Bugetele regionale vor asigura funcționarea aparatului propriu, elaborarea și realizarea strategiilor și planurilor de dezvoltare, pregătirea documentației de proiect, activitatea de sprijin pentru primării pentru elaborarea proiectelor, asigurarea cofinanțării pentru proiectele mari de dezvoltare, precum și pentru alte competențe atribuite conform legii.

Bugetele regionale vor asigura resursele necesare funcționării aparatului propriu, exercitării competențelor atribuite și pregătirii proiectelor de dezvoltare regională. Finanțarea acestora va fi stabilită în raport cu mandatul și responsabilitățile regiunilor, prin mecanismele prevăzute de legislația privind finanțele publice locale, inclusiv prin transferuri cu destinație generală și/sau specială de la bugetul de stat. Aceste resurse vor putea fi completate prin finanțări atrase din programe naționale și europene, în condițiile de eligibilitate și finanțare stabilite pentru fiecare program.

Regiunile și primăriile vor putea accesa finanțări pentru proiecte de dezvoltare regională, locală și intercomunitară, inclusiv din programe europene, în funcție de atribuțiile lor și de condițiile de eligibilitate ale fiecărui program. Regiunile se vor concentra pe proiectele de interes regional, iar primăriile – pe proiectele locale și intercomunitare. ADR-urile vor continua să gestioneze și să monitorizeze

programele de dezvoltare regională, potrivit atribuțiilor stabilite de lege. Rolurile ADR și ale noilor administrații regionale vor fi distincte, pentru a evita suprapunerea responsabilităților.

Regiunile nu vor prelua atribuțiile actualelor consilii raionale de asistență metodologică pentru primării în domeniul finanțelor publice locale. Sprijinul metodologic pentru primării în procesul bugetar va fi asigurat de Ministerul Finanțelor, prin intermediul subdiviziunilor sale competente, cu asigurarea continuității activității. Ministerul Finanțelor va oferi îndrumare metodologică și va centraliza informațiile bugetare, asigurând resursele umane și accesul la sistemele necesare.

7. Planul de implementare

7.1 Pachetul legislativ în toamna anului 2026

Guvernul propune aprobarea pachetului legislativ în Parlament în octombrie 2026. Pachetul va reglementa cele cinci schimbări, statutul municipiului Taraclia, competențele, transferurile de instituții și servicii către alte niveluri de administrație publică. Dispozițiile tranzitorii vor stabili termenele și succesorii, pentru transferarea instituțiilor și serviciilor către noile autorități responsabile.

Reorganizarea nivelului al doilea al administrației publice locale va fi realizată în paralel cu consolidarea unităților administrativ-teritoriale de nivelul întâi. La 31 august 2026 s-a încheiat etapa locală a procesului decizional privind amalgamarea voluntară. De asemenea, la moment se desfășoară procesul de elaborare și consultare a configurațiilor teritoriale propuse pentru amalgamarea normativă a primăriilor cu o populație mai mică de 3 000 de locuitori.

Noua organizare administrativ-teritorială va fi stabilită prin lege, după finalizarea proceselor de pregătire și consultare. După finalizarea activităților de pregătire, inclusiv a consultărilor cu autoritățile administrației publice locale și cu comunitățile vizate, Guvernul va elabora proiectul de lege privind noua organizare administrativ-teritorială a Republicii Moldova. Proiectul va reglementa modificările teritoriale rezultate din procesele de amalgamare voluntară și normativă, constituirea regiunilor prin reorganizarea actualelor raioane, precum și statutul municipiilor și al celorlalte unități administrativ-teritoriale care vor avea statut de unități administrativ-teritoriale de nivelul al doilea distincte.

Reforma va necesita și revizuirea cadrului legislativ sectorial. În acest scop, vor fi elaborate mai multe pachete de modificări legislative, corelate între ele. Primul pachet legislativ va viza noua structură administrativ-teritorială și va trebui adoptat cu suficient timp înainte de următoarele alegeri locale generale. Ulterior, pe parcursul anului 2027, vor fi promovate modificările necesare pentru redistribuirea și delimitarea competențelor, ajustarea sistemului finanțelor publice locale, organizarea administrației publice locale și corelarea legislației sectoriale și a actelor normative subordonate legii cu noua structură administrativ-teritorială.

Cadrul normativ aferent reformei va fi elaborat și consultat cu respectarea procedurilor legale de transparență, avizare și expertizare. Proiectele de acte normative vor fi elaborate, avizate, supuse expertizelor prevăzute de lege și consultate public înainte de aprobarea de către Guvern, cât și la etapa de legiferare la nivelul Parlamentului. Pe lângă consultările desfășurate în comunitățile vizate de procesele de amalgamare, cetățenii, autoritățile administrației publice locale și ceilalți actori interesați vor putea formula propuneri și observații în cadrul procedurilor generale de transparență decizională. Proiectele de acte normative vor fi publicate, în acest scop, pe platforma guvernamentală particip.gov.md.

7.2 Pregătirea și realizarea tranziției

Transferurile de instituții și servicii vor fi efectuate odată cu intrarea în vigoare a legii care constituie noile autorități regionale. Cetățenii vor alege direct consiliile noilor regiuni, noile structuri ale autorităților publice locale conform calendarului general. Între timp, raioanele pot începe pregătirea tehnică a transferului instituțiilor și serviciilor care vor fi preluate de alte autorități, chiar înainte ca legea să intre în vigoare.

Tranziția la noua organizare administrativ-teritorială va presupune transferul coordonat al competențelor, resurselor și responsabilităților. Implementarea reformei va include transferul competențelor, bunurilor, registrelor, arhivelor, contractelor și altor drepturi și obligații, precum și măsurile necesare privind personalul instituțiilor reorganizate.

Pregătirea reorganizării instituționale va începe înainte de constituirea de drept a noilor regiuni și a noilor autorități regionale, după adoptarea legii respective. Măsurile necesare pentru transferul responsabilităților, reorganizarea structurilor și asigurarea continuității serviciilor vor fi pregătite înainte de intrarea în vigoare efectivă a noii organizări administrativ-teritoriale. În acest scop, vor fi elaborate instrucțiuni, proceduri și, după caz, ghiduri operaționale privind transferul competențelor și resurselor și continuitatea activității instituțiilor și serviciilor publice.

Pentru fiecare domeniu și instituție afectată va exista un plan clar de tranziție. Planurile de tranziție vor identifica succesorul competențelor și al obligațiilor, personalul și resursele transferate, sursele de finanțare, modul de gestionare a dosarelor, registrelor și contractelor, precum și instituția sau autoritatea careia i se va adresa cetățeanul după reorganizare.

Continuitatea serviciilor publice va constitui principiul central al tranziției. Transferul competențelor și reorganizarea instituțiilor nu trebuie să genereze întreruperi în prestarea serviciilor, blocaje administrative sau incertitudine pentru beneficiari. La momentul intrării în vigoare a noii structuri administrativ-teritoriale trebuie să fie clar stabilit cine preia fiecare competență, cine asigură serviciul, unde se adresează cetățeanul și din ce surse este finanțată activitatea respectivă.

Implementarea măsurilor de tranziție va fi organizată etapizat. Într-o primă etapă, vor fi inventariate instituțiile, bunurile, personalul, contractele, obligațiile și resursele financiare și vor fi stabilite autoritățile și instituțiile care preiau competențele și responsabilitățile. În etapa următoare, noii administratori vor pregăti preluarea efectivă a activităților, inclusiv cadrul organizațional, bugetele, personalul, infrastructura și procedurile necesare funcționării. Etapa finală va consta în transferul efectiv al competențelor, instituțiilor și resurselor și în verificarea continuității serviciilor după intrarea în vigoare a noii organizări administrativ-teritoriale.

Calendarul tranziției va fi corelat cu modificările legislative și cu reformele sectoriale în curs. Transferurile de instituții, servicii, competențe vor fi planificate și realizate astfel încât constituirea noilor autorități și reorganizarea instituțională să nu determine întreruperea serviciilor publice sau afectarea drepturilor beneficiarilor.

7.3. Ce urmează? De la actualele raioane, la viitoarele regiuni.

Definitivarea și aprobarea cadrului legal al reformei. Va fi elaborat, consultat și aprobat cadrul legislativ necesar pentru reorganizarea actualelor raioane în regiuni și pentru funcționarea noului sistem administrativ-teritorial. În paralel, va fi ajustată legislația din domeniul administrației publice locale și cadrul normativ sectorial, astfel încât noile regiuni să poată funcționa într-un sistem coerent, cu reguli clare și competențe bine delimitate. Adoptarea cadrului legal înainte de alegerile locale generale din 2027 va oferi autorităților publice și cetățenilor suficientă claritate și predictibilitate cu privire la noua organizare administrativ-teritorială.

Clarificarea rolului și competențelor noilor regiuni în cadrul legal. Reforma va redefini rolul administrației publice locale de nivelul al doilea, prin orientarea acesteia către funcții care necesită planificare, coordonare și intervenție la scară regională. Noile regiuni vor avea un rol mai pronunțat în dezvoltarea regională și economică, planificarea strategică, promovarea turismului, precum și în pregătirea investițiilor de interes regional. Totodată, va fi revizuită delimitarea competențelor dintre administrația publică centrală, regiuni și primării, pentru a reduce suprapunerile și a asigura o repartizare mai clară a responsabilităților.

Adaptarea sistemului de finanțare la noua organizare administrativ-teritorială. Sistemul de finanțe publice locale va fi ajustat pentru a reflecta noua configurație a nivelului al doilea al administrației publice

locale și responsabilitățile care vor reveni regiunilor. Obiectivul este asigurarea unei baze financiare adecvate pentru exercitarea competențelor regionale, planificarea investițiilor și dezvoltarea unor proiecte de amploare mai mare. Consolidarea capacității instituționale a regiunilor va crea, de asemenea, premise mai bune pentru valorificarea fondurilor europene și a altor surse de finanțare externă.

Pregătirea tranziției de la raioane la regiuni. Reorganizarea va fi pregătită din timp, pentru a asigura continuitatea administrativă și a serviciilor publice. Vor fi stabilite mecanisme clare pentru transferul competențelor, patrimoniului, instituțiilor și altor responsabilități de la actualele raioane către noile regiuni, primării sau alte autorități publice, după caz. O atenție distinctă va fi acordată continuității proiectelor, contractelor și obligațiilor aflate în derulare, astfel încât reorganizarea instituțională să nu afecteze implementarea acestora. Procesul va fi însoțit de reguli și instrumente comune, astfel încât tranziția să se desfășoare în mod uniform și să fie evitate blocajele instituționale.

Pregătirea personalului și a capacității administrative a noilor regiuni. Reforma va presupune nu doar reorganizarea teritorială, ci și construirea unor administrații regionale capabile să exercite în mod efectiv noile competențe. În perioada de pregătire vor fi clarificate structurile administrative și necesarul de personal, precum și posibilitățile de transfer al personalului către noile regiuni sau către alte autorități publice care vor prelua anumite funcții. Acolo unde reorganizarea va conduce la încetarea unor raporturi de serviciu sau de muncă, procedurile de informare și preavizare vor fi inițiate din timp, cu respectarea termenelor și garanțiilor prevăzute de lege. În paralel, funcționarii publici și specialiștii vor beneficia de măsuri de instruire și dezvoltare profesională, cu accent pe competențele necesare pentru planificare strategică, dezvoltare regională, gestionarea investițiilor, achiziții publice, managementul proiectelor și atragerea fondurilor externe.

Pregătirea alegerilor locale generale din 2027 în noua configurație administrativ-teritorială. Cadrul instituțional și normativ necesar desfășurării alegerilor locale generale din 2027 va fi adaptat la noua organizare administrativ-teritorială. Până la constituirea autorităților noilor regiuni, actualele autorități raionale și aleșii locali își vor exercita în continuare mandatele și atribuțiile, în condițiile legii, asigurând continuitatea administrației publice locale de nivelul al doilea. Alegerile locale generale din 2027 vor constitui momentul de trecere la noul sistem și de constituire a autorităților reprezentative ale noilor regiuni.

Constituirea și operaționalizarea noilor regiuni. Odată cu trecerea la noua organizare administrativ-teritorială, noile regiuni vor prelua atribuțiile și responsabilitățile stabilite prin lege. În această etapă va fi asigurată continuitatea activității administrative, a serviciilor publice, a proiectelor și a obligațiilor aflate în derulare. Obiectivul principal va fi ca schimbarea instituțională să nu creeze discontinuități pentru cetățeni, autorități sau partenerii contractuali ai administrației publice.

Sprijinirea regiunilor în perioada de consolidare. Implementarea reformei nu se va încheia odată cu constituirea noilor regiuni. În perioada următoare, Guvernul va sprijini consolidarea capacității administrative și instituționale a acestora, dezvoltarea mecanismelor de cooperare cu primăriile și administrația publică centrală, precum și soluționarea eventualelor dificultăți apărute în procesul de tranziție. Experiența primilor ani de funcționare va permite, după caz, ajustarea cadrului normativ și instituțional pentru a asigura funcționarea eficientă și sustenabilă a noului sistem.

Informarea și dialogul public pe parcursul reformei. Pe întreaga durată a procesului, Guvernul va asigura informarea autorităților publice locale, a funcționarilor și a cetățenilor cu privire la etapele reformei, noua organizare administrativ-teritorială și efectele acesteia. Un proces de comunicare clar și constant este necesar pentru a reduce incertitudinile, a explica schimbările și a asigura o tranziție cât mai previzibilă pentru comunități.